

จะเข้าไปในบริบทสังคมไทย

มนศักดิ์ มหิงษ์

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อำนาจ เย็นสบาย

รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

การศึกษาจะเข้าไปในบริบทสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์เครื่องดนตรีจะใช้ในการดำรงอยู่กับสังคมไทย และศึกษากรรมวิธีและกระบวนการประดิษฐ์จะเข้าไปในประเทศไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ในช่วง พ.ศ.2551-2557 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interview) และการวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูล เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ บริบท และความเชื่อเกี่ยวกับจะเข้าไปสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และวัฒนธรรม

จากการศึกษาข้อมูลกรรมวิธีการประดิษฐ์จะเข้ของช่างทำจะเข้ จำนวน 9 แห่ง พบว่ามีแนวคิดและหลักการสร้างที่แตกต่างกัน โดยที่ช่างทำจะเข้จะได้รับอิทธิพลจากนักคิดจะเข้ในการสร้าง และเกิดความนิยมต่อนักคิดจะเข้ในระดับปัจเจกมากขึ้น ซึ่งในยุคปัจจุบันจะเข้ได้มีพัฒนาการด้านรูปแบบ เพื่อเกิดการดำรงอยู่ของช่างทำจะเข้ ซึ่งเกิดจากการผลิตด้วยกรรมวิธีประดิษฐ์แบบโบราณสู่การใช้เทคโนโลยีผลิตเพื่อการตลาด และพบว่าสัดส่วนของจะเข้ในสังคมไทยมีการสร้างอยู่ 10 ขนาด ขนาดเล็กมีความกว้าง 21 เซนติเมตร และขนาดใหญ่ความกว้าง 30 เซนติเมตร ขนาดที่เป็นที่นิยม คือ ความกว้าง 26-28 เซนติเมตร โดยยุคแรกจะเข้นิยมมีกระพุ้งเป็นทรงใบมะยม แต่ปัจจุบันนิยมกระพุ้งทรงใบขนุน ส่วนวัสดุที่สร้างเป็นไม้วงศ์ขนุน (Artocarpus) ร่วมกับไม้วงศ์อื่นๆ ที่หลากหลาย โดยช่างหาสัดส่วนของจะเข้จากประสบการณ์ และมีการปรับเปลี่ยนวัสดุเพื่อสร้างกลยุทธการขายเพื่อการดำรงอยู่ของช่าง

คำสำคัญ : จะเข้, สังคมไทย

Ja-Khay : Context of Thai society

Manasak Mahing

Ph.D. candidate in Arts and Culture Research Programme,
Faculty of Fine Arts , Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.

Amnat Yensabai

Associate Professor, Arts and Culture Research Programme,
Faculty of Fine Arts , Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.

ABSTRACT

The study of Ja-Khay: Context of Thai society aims to study the history of Ja-Khay, the invention process of musical instrument and existence in Thailand. The methodology of qualitative research methods are documentary research, field study during the year of 2008–2014, participatory observation and key informant interview and the analysis and data processing which to explain the context and beliefs are associated with changes in social, economic, political, educational and cultural.

The result found that Ja-Khay model have developed the artisan for existence in today's society with traditional invention process step to the time by using technology technique to marketing. Data collecting from 9 sources found that the concepts and principles of invention are different because of the technicians have been influenced by musicians and created musical instrument to be a popular amongst musician more individual. The study of proportion and size of musical instrument showed that there are 10 sizes invention (The smallest Ja-Khay is 21 centimeters-width and the largest Ja-Khay is 30 centimeters-width) the size of the popular width is 26–28 centimeters. In the previous age, the Ja-Khay bulge was gooseberry leaves shape (Ma-Yom) but the jackfruit leaves shape is more popular in nowadays. The main material for Ja-Khay invention is not Moraceae family but also variety wood family throughs the artisan will use their experience to determine the ratio and change material to create sales strategies for their existence.

Keywords: Ja-Khay, Thai society

ภูมิหลัง

มรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่ปรากฏอยู่กับวิถีชีวิต เครื่องมือเครื่องใช้ อาหาร เครื่องแต่งกาย ภาษา ที่อยู่อาศัย และกิจกรรมที่แสดงประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรม แสดงความสัมพันธ์กับบริบทของผู้คนในดินแดน ความหลากหลายทางเชื้อชาติเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มคน สังคม ดำรงไว้ซึ่งความหลากหลายที่แตกต่างของกลุ่มคน การรวมกลุ่มก่อให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนการดำรงชีวิต บริบทสิ่งแวดล้อมส่งอิทธิพลให้เกิดการสร้าง คติ พิธีกรรม ความเชื่อ อำนาจเหนือธรรมชาติ เทพเจ้า ผี อย่างมีเอกภาพส่งผลต่อการดำรงอยู่โดยแสดงเคารพต่อสิ่งเหล่านั้นผ่าน พิธีกรรม เครื่องมือ อักษร เสียงดนตรี และเครื่องดนตรี

คติความเชื่อ พิธีกรรม มักมีองค์ประกอบที่สำคัญคือการส่งพลังอำนาจจาก “เสียง” ซึ่งเป็นอำนาจที่ส่งสัมผัสถึงมนุษย์ให้รับรู้ เป็นที่มาของดนตรี หรือดนตรี พิธีกรรม ดนตรีที่กล่าวถึงนี้ทำหน้าที่ในการเป็นสื่อกลางต่อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทพเจ้า ผี เพื่อแสดงมิติของการเดินทางมาของเทพเจ้า การรับรู้ การช่วยเหลือ โดยการส่งสัญญาณไปยังสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การให้ความสำคัญต่อดนตรีจึงเป็นส่วนหนึ่งในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนกลุ่มนั้นๆ ได้ ดนตรีแสดงคุณค่าต่อสังคมนอกเหนือจากการแสดงสภาวะต่อจิตใจเพียงอย่างเดียว เครื่องดนตรีที่ปรากฏอยู่มีสำคัญต่อการแสดงศิลปอันรุ่งเรืองของวัฒนธรรมชาติ เมื่อดนตรีมีความหมายต่อประวัติศาสตร์และความหมายมากกว่าศิลปะ “เครื่องดนตรีประจำชาติ” เมื่อคุณค่าของเสียง การเปล่งสำเนียงที่บ่งบอกความเป็นชาติ แสดงความเป็นตัวตน ดังนั้นหลักการดนตรีจึงเป็นเหตุผลหลายประการ เมื่อประเทศไทยมีพรมแดนที่กว้างใหญ่และมีความหลากหลายของวัฒนธรรม ดนตรีปรากฏอยู่ในทุกภูมิภาคคงความแตกต่างอย่างมีเอกลักษณ์ การสถาปนาดนตรีเพื่อแสดงข้อมูลทางประวัติศาสตร์และความเจริญรุ่งเรืองของอารยธรรมจึงเป็นความหมายใหม่ที่อธิบายดนตรีให้แตกต่างมากกว่าที่ผ่านมา

พูนพิศ อมาตยกุล (2535, 7) ได้อธิบายถึง มนุษย์ได้รวมกลุ่มจัดการปกครองกันเป็นระเบียบเรียบร้อย ตั้งอาณาจักรบริหารบ้านเมืองเป็นแบบเป็นแผน การดนตรีของมนุษย์ก็ย่อมเจริญขึ้นตามไปด้วย โดยมีระเบียบแบบแผนขึ้น และรู้จักสร้างเครื่องดนตรีให้สวยงามและมีเสียงไพเราะยิ่งขึ้น โดยเฉพาะชาติไทยปรากฏตามประวัติศาสตร์ว่าได้ตั้งอาณาจักรปกครองบ้านเมืองเป็นแบบแผนกันมาแล้ว

เครื่องดนตรีของไทยมีความหลากหลาย อาจมีความคล้ายกับเครื่องดนตรีในประเทศใกล้เคียง แต่ระเบียบวิธีการบรรเลงที่แตกต่างกัน เครื่องดนตรีมีส่วนในการแสดงประวัติศาสตร์และความเป็นมาของชาติ โดยอาศัยหลักมานุษยวิทยาที่เกี่ยวกับการดนตรี หรือการศึกษาดนตรีชาติพันธุ์ การศึกษาดนตรีสามารถจัดกลุ่มได้แก่ ดิด สี ดี และเป่า ซึ่งในแต่ละกลุ่มได้ถูกสร้างอัตลักษณ์ให้เหมาะสมกับเสียงในมิติวัฒนธรรมของแต่ละเผ่าพันธุ์

การศึกษาอัตลักษณ์ทางดนตรี จากโครงสร้างวัฒนธรรมทางดนตรีวิทยา โดยการศึกษาดังข้อสังเกตเกี่ยวกับบุคลิกภายนอกโดยทั่วไป เมื่อนำสัญลักษณ์ของสัตว์นำมาสร้างและปรากฏบนเครื่องดนตรีโดยเฉพาะเครื่องดนตรีอุษาคเนย์ที่มักพบ ภู นาค จระเข้ สัตว์ทั้งสามเป็นสัตว์เลื้อยคลานที่สัมพันธ์กับความเชื่อของคนอุษาคเนย์มายาวนาน มีตำนาน นิทานต่างๆ ที่กล่าวอ้างถึงการเป็นตระกูล เผ่าพันธุ์ ให้กำเนิดเกี่ยวข้องกันทั้งคน น้ำ ดิน ความอุดมสมบูรณ์ต่างๆ รวมไปถึง เจือก ภู ตะกวด ฯลฯ จัดเป็นพวกเดียวกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน มีท่าเกี่ยวข้องกัน ในบันทึกความรู้ต่างๆ ที่สมเด็จพระนริศราวุธดิวงศ์ ประทานพระยาอนุমানราชธน (สุจิตต์ 2555, ออนไลน์)

จะเข้ คือกระบวนการทางปัญญาของบรรพบุรุษ ที่สร้างด้วยจินตนาการและประสบการณ์สุนทรีย์ที่หลากหลาย โดยพิจารณาจากพื้นที่จากทรัพยากรอันสมบูรณ์ โดยพิจารณาจากไม้ที่ไม่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งจะเข้มข้นผลิตจากไม้ท่อนขนาดใหญ่และนิยมใช้ไม้ขนุนไทยโดยนำมาทั้งลำต้น เมื่อต้นขนุนไม่สามารถสร้างผลผลิตได้หรือเมื่อลำต้นล้มตาย การพิจารณาจากแนวความคิด

ของช่างสามารถผลิตได้ เมื่อจะเซ้ 1 ตัว ต้องใช้ไม้ 1 ลำต้น โดยใช้ส่วนสำคัญของต้น (1 ต้น 1 ตัว หรือ บางต้นมีขนาดใหญ่ซึ่งสามารถสร้างได้ถึง 3-4 ตัว) ให้สูตรทางคณิตศาสตร์ที่ได้รับการฝึกความชำนาญจากช่างสู่ช่างสืบสานต่อกันมา เพื่อให้เกิดเสียงจากการขึงตึงของเส้นเชือก และสร้างระบบวิธีคิดของเสียงให้เกิดความสูงต่ำ ท่วงทำนอง และนำไปผนวกอยู่กับดนตรีพิธีกรรมเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ ผลงานการสร้างสรรคจะเซ้ได้แสดงความรู้ความสามารถส่วนหนึ่งในทางศิลปะของชนรุ่นเก่า อาจเป็นตัวชี้วัดอีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้ทราบว่า การดำรงอยู่ของสังคมในขณะนั้นแสดงลักษณะการเข้าถึงวัฒนธรรมชีวิตที่มีความสอดคล้องต่อกัน มีผู้สร้างสรรคที่ผลิตเครื่องดนตรีมีปัจจัยอื่นใดในการผลิตผลงานวัฒนธรรมการผลิตเครื่องดนตรีเพื่อการเลี้ยงชีพ เมืองคัมภีร์ประกอบที่สร้างความเข้าใจ คือแนวความคิดเรื่องวัฒนธรรมชาติ และความนิยมของนักคิดจะเซ้ ก็เป็นความเข้าใจถึงดนตรีไทยคือดนตรีของชาติ โดยผู้บรรเลง และผู้ฟังเป็นตัวแสดงถึงรสนิยมที่ถูกเข้าถึงด้วยการศึกษา ผู้ฟังดนตรีไทยเป็นสังคมกลุ่มเฉพาะทาง เมื่อความรู้เกี่ยวกับดนตรีเมืองคัมภีร์ประกอบจากเนื้อหาวรรณกรรม ท่วงทำนองที่มีเอกลักษณ์ และประเภทของบทเพลง สิ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจในดนตรีจึงต้องศึกษาความรู้พื้นฐานเพื่อให้เกิดความเข้าใจและการเข้าสู่ดนตรี เพื่อความบันเทิง และดนตรีแสดงบทบาทส่วนหนึ่งของชีวิตผู้ฟังเป็นผู้รับประโยชน์ที่สำคัญ

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ (2542, 55) กล่าวถึงวัฒนธรรมใหม่ในสังคมว่า “ในช่วงสามสี่สิบปีหลัง แบบแผนวิถีวัฒนธรรมใหม่นี้สัมพันธ์อยู่กับระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจแบบใหม่ที่เปลี่ยนแปลงมาเกาะกลุ่มทางอารมณ์ความคิดอยู่เพียงเฉพาะกลุ่มทางเศรษฐกิจของตนเองเท่านั้น คนในชั้นกลางในทุกระดับได้สร้างลำดับชั้นของรสนิยมกีดกันคนชั้นล่างเอาไว้โดยสร้างไลฟ์สไตล์เฉพาะกลุ่มตนเองขึ้นมา คนชั้นล่างก็ไม่สามารถทะลุทะลวงความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางเศรษฐกิจเข้ามาเป็นเพื่อนกับคนชั้นกลางที่ร่ำรวยกว่าได้”

การมองสังคมวัฒนธรรมผ่านการศึกษาดนตรีจึงมีความสำคัญที่ดนตรีเป็นภาพสะท้อนลักษณะหนึ่งของชนชั้นในสังคม ด้วยความรู้ความเข้าใจและการเข้าถึงเป็นข้อจำกัดด้วยพื้นฐานของปัจเจก ศิลปะของดนตรีจึงเป็นองค์ความรู้เฉพาะด้านสำหรับผู้สนใจเรื่องดนตรีและต้องบรรเลงดนตรี อาจมีประสบการณ์ตรงและมีความชอบด้วยรสนิยมเป็นพื้นฐานชีวิตเกี่ยวข้องกับดนตรี ทั้งนี้ปัจจัยและความพึงใจควรต้องสอดคล้องกัน

จะเข้ เป็นเครื่องดนตรีที่ตกผลึกทางภูมิปัญญาของไทย ความสำคัญต่อการผลิตเครื่องดนตรีจะอยู่ในกลุ่มช่างไม้อาจจะเรียกว่า “ช่างสกุลไทย” ลักษณะหนึ่ง ที่ส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นและเกิดการรังสรรค์ปรับปรุง แกะไขในแต่ละยุคสมัย ได้สืบทอดเป็นวัฒนธรรมที่กล่าวกันว่า “เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ” สร้างสำนึกร่วมที่แสดงความเป็นเจ้าของ อีกทั้งยังเป็นส่วนสำคัญในการที่ปลูกให้เกิดกระแสการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมไทยอันมีคุณค่า

ความสำคัญของเครื่องดนตรีเป็นความสัมพันธ์แบบมีโครงสร้างที่เกี่ยวเนื่องกันระหว่างผู้บรรเลงและผู้ฟัง บทเพลงที่บรรเลงถูกปรุงแต่งจากความคิดของศิลปิน เพื่อสื่อความหมายโดยทั่วทั้งทำนอง เสียง วิธีการบรรเลงไปสู่ผู้ฟัง นำผู้ฟังไปสู่จินตนาการและความเป็นสุนทรีย์

การศึกษาเรื่องจะเข้ในบริบทสังคมไทย จึงเป็นการเชื่อมโยง การค้นพบองค์ความรู้ในการสร้างเครื่องดนตรีของช่าง การใช้ดนตรีกับสังคมที่ดำรงสืบต่อกันมา โดยผู้ที่เป็นช่างได้ให้ความสำคัญต่อกำหนดสัดส่วนเครื่องดนตรีให้เป็นลักษณะจะเข้ยุคปัจจุบัน แต่ในสภาวะที่สังคมที่เติบโตย่อมสร้างความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อาจสร้างปัจจัยต่อความต้องการของนักดนตรีจึงให้เกิดความหลากหลายทางดนตรีไทยที่แสดงวัฒนธรรมชาติ การสร้างดนตรีได้แนวคิดส่วนหนึ่งจากจินตนาการ ประสบการณ์ วิทยาการภูมิปัญญา โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการปรับปรุงดนตรี

ทำให้เครื่องดนตรีที่ตนเองผลิตขึ้นมีเอกลักษณ์ โดยตอบสนองความต้องการทางด้านเสียง รูปทรง

มนตรี ตราโมท (2527, 70) กล่าวถึงที่มาและการสันนิษฐานเรื่องจะเข้ทางประวัติศาสตร์ว่า จะเข้คงเป็นเครื่องดีดที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในหมู่ชนตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งอาจจะนำเข้ามาบรรเลงอยู่ในวงเครื่องสายไทยเป็นสามัญก็ได้ เพราะมีกล่าวไว้ในกฎหมายเทียบบาล ข้อที่ 20 ว่า “...ร้องเพลงเรือ เป่าปี่ เป่าซอขลุ่ย ดีดจะเข้ กระจับปี่ ตีโทนทับ โห่ร้องนี่นั่น...” จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ในรัชกาลที่ 2 จะเข้ จึงเข้าร่วมบรรเลงอยู่ในวงมโหรีคู่กับกระจับปี่ เมื่อมีคนหันมาดีดจะเข้มากขึ้น กระจับปี่ก็เลยหายไปในปัจจุบัน

การแสดงออกทางดนตรีในความหมายของเครื่องดนตรีประจำชาติมีส่วนให้เกิดความภูมิใจต่อผู้บรรเลง และสร้างความรู้ ความภูมิใจ ผู้สืบทอด ต่อนักดนตรีเป็นผู้รับหน้าที่การดูแลวัฒนธรรมของชาติ และใช้ความหมายเรื่องจะเข้ในฐานะสิ่งที่ต้องอนุรักษ์ และต้องคงสืบทอดต่อไป ทั้งรูปแบบ กระบวนการ และวิธีการ การเปลี่ยนแปลงจะเป็นสิ่งที่สังคมในส่วนรวมจะยังไม่เข้าถึงต้ององค์ความรู้เกี่ยวกับดนตรีทุกคน ในบุคคลทั่วไปมีความเข้าใจเรื่องการเข้าถึงดนตรีเป็นพรสวรรค์ หรือความสามารถพิเศษ และอาจจะส่งผลต่อภาพการเปลี่ยนแปลงและการเกิดใหม่ของดนตรีเรื่องการขาดการยอมรับต่อนักดนตรี ในสังคมปัจจุบันนี้มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นมากมายต่อกระบวนการอนุรักษ์ในความหมายของวาทกรรม ดนตรีไทยต้องเป็นไทยเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงจะมีผลต่อการอนุรักษ์ เป็นต้น

จะเข้ในสังคมปัจจุบัน จึงแสดงสถานภาพทางสังคมอย่างหนึ่งที่มาจากการศึกษาดนตรี เพียงอย่างเดียว แต่ยังบ่งชี้ถึงบริบทต่างๆ อาทิ วิถีชีวิตของทรัพยากร นำไปสู่การปรับปรุงรูปทรง การทดแทนวัสดุที่หาไม่ได้ในปัจจุบัน บริบททางสังคมโดยศึกษาเรื่อง ค่านิยม เศรษฐกิจ การศึกษา ศิลปะและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปสู่การ

คิดใหม่ ผลิตใหม่ รูปแบบใหม่ การปรับตัวนักดนตรี ช่างดนตรี โดยทำการศึกษา โดยอธิบายกระบวนการผลิตจะเข้าแบบภูมิปัญญาให้ม้องค์ความรู้แนววิทยาศาสตร์ การถอดความรู้ชุดเก่าให้เข้าใจด้วยหลักการเป็นรูปธรรมถึงคุณสมบัติที่ดีของจะเข้า เพื่อให้การศึกษาในปรากฏการณ์หลังสมัยใหม่มีความสอดคล้องกับสภาวะสังคม โดยวงการศึกษาดนตรีไทยมีทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นหลายทิศทาง ผ่านกระบวนการสร้างจะเข้า รูปแบบการผลิตจะเข้า และสังคมนักดนตรีผู้ที่นิยม บรรเลงจะเข้า การให้ความสำคัญและความจำเป็นที่จะอธิบาย จะเข้าในบริบทสังคม ไทยในกระแสการดำรงอยู่ว่าด้วยเรื่อง “ความเป็นไทย”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเครื่องดนตรีจะเข้าในการดำรงอยู่กับสังคมไทย
2. เพื่อศึกษากรรมวิธีและกระบวนการประดิษฐ์จะเข้าในประเทศไทย

วิธีการวิจัย

การศึกษาจะเข้าในบริบทสังคมไทยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. การศึกษาเอกสารชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิ เพื่อศึกษาข้อมูลประวัติความเป็นมาของเครื่องดนตรีไทย กลุ่มเครื่องดนตรีที่มีลักษณะดีดในภูมิภาคเอเชีย บริบทของจะเข้ากับบทบาทสังคมวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาที่พบในจะเข้า อัตลักษณ์ทางเครื่องดนตรีที่สะท้อนถึงความเป็นวัฒนธรรมของชาติ เป็นต้น

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม ในช่วง พ.ศ.2551-2557 ด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interview) เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องดนตรีและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์มอญ บ้านวังกะ จังหวัดกาญจนบุรี ผู้สร้างจะเข้มอญ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และผู้สร้างจะเข้ในประเทศไทยเพื่อศึกษากระบวนการผลิต การวัดสัดส่วน จากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 คน จากโรงงานสมชัยดนตรีไทย จังหวัดกาญจนบุรี โรงงานดุริยางค์ไทย จังหวัดสมุทรปราการ ช่างเขวี่ ชาวนาเป่า จังหวัดนครปฐม ช่างชนินทร์ พุกสวัสดิ์ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ครูศิวศิษฐ์ นิลสุวรรณ จังหวัดสิงห์บุรี ช่างอุทัย เมืองจันทน์ และ ช่างเอื้อ ฉัตรเฉลิม จังหวัดชลบุรี เพื่อให้เกิดความเข้าใจในขั้นตอนการสร้างจะเข้ของผู้ผลิตแต่ละแห่งโดยละเอียด

3. การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล ด้วยการจัดกลุ่ม ลำดับพัฒนาการด้านรูปแบบศิลปะของจะเข้ เพื่อวิเคราะห์การแพร่กระจายวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบของจะเข้ที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และวัฒนธรรม ใน 3 ช่วงเวลา ได้แก่ (1) จะเข้ในยุคตำนาน (2) จะเข้ยุคสร้างมรดกวัฒนธรรมชาติ และ (3) จะเข้ในยุคโลกาภิวัตน์

ผลการศึกษา

การศึกษาจะเข้ในบริบทสังคมไทย พบกระบวนการสร้างจะเข้ โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 ประเด็น คือ จะเข้ในการดำรงอยู่กับสังคมไทย และกระบวนการประดิษฐ์จะเข้ในประเทศไทย

1. จะเข้ในการดำรงอยู่กับสังคมไทย

เครื่องดนตรีชิ้นนี้ปรากฏการเรียกชื่ออยู่ในอาณาจักรไทยเป็นระยะเวลาช้านาน ซึ่งใช้อธิบายด้วยระยะเวลาออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

1.1 จะเข้ในยุคตำนาน พบว่า ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของศิลปวัฒนธรรม เพราะเครื่องดนตรีถูกผลิตขึ้นตามบริบทของสังคมและวัฒนธรรม โดยแสดงการดำรงอยู่ของสถานภาพบ้านเมือง ระบอบการปกครอง ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ และส่งอิทธิพลอยู่ขณะนั้น

พูนพิศ อมาตยกุล (2535, 29-31) แสดงให้เห็นว่าดนตรีในกลุ่มประเทศเอเชียอาคเนย์ (South East Asia Instruments) วัสดุที่ใช้สร้างเครื่องดนตรีตอนแรกมาจากธรรมชาติที่อยู่ใกล้ตัว การศึกษา Ethnomusicology จำแนกเป็นประเภทได้แก่ เครื่องดนตรีประเภท Idiophone กลุ่มเสียงจากการกระทบไม้ อาทิ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม โปงลาง กรับ โกร่ง กรับเสภา เป็นต้น เครื่องดนตรีประเภท Aero phone กลุ่มเสียงจากการเป่าลมผ่านวัตถุ อาทิ ขลุ่ยและปี่ทั้ง 3 ลักษณะของไทย แคน โหวด ปี่จุม ปี่กาหลอ เป็นต้น เครื่องดนตรีประเภท Chordo Phone กลุ่มเสียงจากดีดขึงเส้นไหม เอ็น เชือก โลหะ ด้วยการดีดและสี อาทิ ซึง กระจับปี่ พิณอีสาน พิณเปี๊ยะ พิณน้ำเต้า และจะเข้

จะเข้ เป็นเครื่องดนตรีกลุ่มประเภทเครื่องสาย ที่พบอยู่ในอาเซียน จะเข้ เป็นประดิษฐ์กรรมทางวัฒนธรรมในกลุ่มเอเชียที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ลักษณะจะเข้ใช้วิธีการวางราบเพื่อดีด แสดงลักษณะการดีดคล้ายคลึงกัน เมื่อจะเข้แสดงภาพลักษณ์ของดนตรีชาติไทย “ความเป็นไทย” การอธิบายจึงต้องสัมพันธ์กับข้อมูลประวัติศาสตร์ของผู้คนในดินแดน และลัทธิที่ส่งผลต่อการเกิดดนตรี เพื่อแสดงสถานะของดนตรี เมื่อจะเข้เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในโบราณคดี

จากประวัติเครื่องดนตรีที่กล่าวถึง “มกระวีณา” มีลักษณะเป็นพิณวางดีด (Zither) สร้างรูปทรงเป็นตัวจระเข้ ตามคติฮินดู-อารยัน ลัทธิพราหมณ์ของอินเดีย เกี่ยวกับการบูชาเทพเจ้าสำคัญทางน้ำคือ แม่คงคา และการบูชาเทวนารีศรีสวดี เครื่องดนตรีรูปร่างจระเข้ที่พบ ได้แสดงสัญลักษณ์การบูชาพระผู้เป็นเจ้า เครื่องดนตรีได้ทำหน้าที่ส่งเสียงประกอบบทสวด หรือการบรรเลงเป็นส่วนหนึ่งในการบูชา

ภายใต้การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของอินเดียสู่ดินแดนอาณาจักรมอญ พม่า ล้านนา โยนก ล้านช้าง และไทย โดยอาศัยการเดินทางของผู้คนเพื่อทำการค้าและการเดินทางเผยแพร่วัฒนธรรม ศาสนา คติความเชื่อมีการถ่ายทอดมาสู่ดินแดนต่างๆ

เครื่องดนตรี จะเข้ ไม่พบหลักฐานทางโบราณคดีในอาณาจักรแห่งนี้จากการบันทึกด้านโบราณคดี แต่พบว่ามีเครื่องดนตรีลักษณะนี้ปรากฏอยู่ก่อน การอธิบายถึงจะเข้ และเครื่องดนตรีเป็นรูปสัตว์ จระเข้ ซึ่งอาศัยวิธีการเทียบเคียงระยะเวลาของข้อมูลที่เกิดจากการเดินทางของกลุ่มคนในดินแดนสุวรรณภูมิ ดังมีระยะเวลาการพัฒนารูปแบบของจะเข้เป็นช่วงต่างๆ ดังปรากฏอยู่ภูมิภาคนี้



ภาพที่ 1 ตารางแสดงวิวัฒนาการและการถ่ายทอดเครื่องดนตรีจะเข้

สันนิษฐานเรื่องที่มาของ จระเข้ไทย พบว่าเป็นเครื่องดนตรีเครื่องดีดของตระกูลมอญ รามัญ ที่แสดงความรุ่งเรืองในยุคอาณาจักรศรีทวารวดี พุทธศตวรรษที่ 11-12 มีการค้นพบหลักฐานจากแหล่งโบราณคดีบ้านคูบัว จังหวัดราชบุรี ว่ามีการตีพิมพ์ 5 สาย จนนำไปสู่การเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร ดุริยางค์ศิลป์ และนาฏศิลป์ ได้ร่วมกันศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์และกำหนดการแสดง 5 ชุดขึ้นชื่อว่า “ระบำโบราณคดี” สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลักษณะดี จตุรภัทร์ (2544) เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ระบำโบราณคดี พบว่าจะเข้มีบทบาทตั้งแต่ประวัติศาสตร์ยุคทวารวดี เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญในปัจจุบัน

การค้นคว้าเอกสารชั้นต้นเรื่องของดินแดนที่มาจากคนไทย ได้ถูกกล่าวถึงที่มาของผู้คนไทหรือไทกระได ในดินแดนแห่งนี้ว่ามีที่มา 5 ทิศทาง แต่หนึ่งในการสันนิษฐาน คือ ดินแดนแห่งนี้เดิมเป็นที่อยู่ของชาวอินเดียโบราณที่นับถือเทวนิกาย การบูชาเทพเจ้าต่างๆ ดิน น้ำ ลม ไฟ ออกมาในรูปเครื่องเครื่องสักการบูชา จระเข้ เป็นมิติหนึ่งของสัตว์น้ำที่เรียกสลับกันไปมา การบูชาต่อสิ่งที่มีอำนาจต่อสายน้ำ มาสู่การนำขึ้นไปบูชาบรรเลงคนนักดนตรี



ภาพที่ 2 จยาม หรือ จะเข้ของชาติพันธุ์มอญ ที่อำเภอสังขละบุรี
ข้อมูลภาพ มนศักดิ์ มหิษฐ์

มนตรี ตราโมท (2527) ได้อธิบายถึงจะเข้เข้าสู่สังคมสมัยอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา จากเอกสารหลักฐานของการบันทึกในสมัยอยุธยา (พ.ศ. 1893-2310) หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีในสมัยอยุธยา มีทั้งเอกสารและโบราณวัตถุ เอกสารที่สำคัญได้แก่ กฎมณเฑียรบาล ซึ่งตราไว้โดยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ.1991-2031) สมัยอยุธยา พบหลักฐานการอ้างอิงในรัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถหรือก่อนนั้นจะมีผู้เล่นดนตรีจำพวกขลุ่ยอยู่เป็นอันมาก ความสนุกเพลิดเพลินทำให้เล่นกันเกินขอบเขตเข้าไปในเขตพระราชฐาน จึงมีการบัญญัติกำหนดโทษไว้ในกฎหมายตรา 20

“...หนึ่งในท่อน้ำในสระแก้ว ผู้ใดขี่เรือคฤ เรือปทุม เรือภูบและเรือมีสาตราวุธ แลใส่หมวกคลุมหัวนอนมา ชายหญิงนั่งมาด้วยกัน หนึ่งชเลาะตีต่อกัน ร้องเพลงเรือ เป่าปี่เป่าขลุ่ย สีซอ ดิดจะเข้ กระจับปี่ตีโทน ทับให้ร้องนี้หน้ หนึ่งพิริยหมู่แขกขอม ลาวพม่าเมงมอญสุ่มแสง จีนจามชวานานาประเทศทั้งปวง แลเข้ามาเดินในท้ายสนมกิติ ทั้งนี้ไยการขุนสนมห้าม ถ้ามิได้ห้ามปรามเกะกุ่มเอามาถึงศาลาให้แก่เจ้าน้ำเจ้าท่า แลให้นานาประเทศไปมาในท้ายสนมได้ โทษเจ้าพนักงานถึงตาย...”

เครื่องดนตรีจะเข้มีการบรรเลงอยู่ในกลุ่มชนเขมรถิ่นไทยและกัมพูชาในกลุ่มชนเขมรถิ่นไทยใต้ให้ความสำคัญต่อระเบียบการบรรเลง ยังคงมี จะเข้ ที่มีภาพลักษณะเป็นลำตัวจะเข้ (คล้ายสัตว์) เพื่อการบรรเลง มีลักษณะที่เป็นแบบฉบับของตนเอง คนในวงดนตรีจะให้ความเคารพต่อเครื่องดนตรีชิ้นนี้มาก การบรรเลงต้องประกอบพิธีกรรมบูชา น้อมเคารพ ด้วยโครงสร้างการจัดวางแบบข้างอาจจะไม่พิถีพิถันแต่การใช้ภูมิปัญญายังคงเป็นศิลปินสร้างเครื่องดนตรีเพื่อการบรรเลง ในอิทธิพลเรื่องสัตว์ จะเข้ สู่ เครื่องดนตรีไทย เรียกว่า จะเข้ ยังเป็นอิทธิพลต่อแนวคิดของผู้คนในดินแดนแห่งนี้ ที่มีความผูกพันอยู่กับสายน้ำ การดำรงชีพ ที่ให้ความเคารพต่อสายน้ำ ความกลัวต่อชีวิต สู่วัฒนธรรมผู้คนในต่างบริบทผ่านเครื่องดนตรี จะเข้ต่างวัฒนธรรม



ภาพที่ 3 สตรีติดจะเข้ของราชสำนักัมพูชา
ข้อมูลภาพโดย อนันท์ นาคคง

1.2 จะเข้ยุคสร้างมรดกวัฒนธรรมชาติ จากมรดกวัฒนธรรมของชาติไทย ภูมิปัญญา ผสมผสานการประดิษฐ์ และประสบการณ์ของบรรพบุรุษ ซึ่งได้สร้างสรรค์เครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อขับกล่อมถ่ายทอด และสร้างคุณค่าสู่วัฒนธรรมของประเทศ ส่วนหนึ่งได้จากดนตรีพื้นบ้านอีสาน (Flock Music of E-Sarn Northeastern Thailand) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายที่บรรเลงด้วยการดีด เข้าใจว่าเป็นพัฒนาการมาจากพิน โดยให้ตัวเครื่องดนตรีวางราบไว้กับพื้น นั่งดีดให้เป็นเสียง เดิมมีรูปร่างอย่างจระเข้ จึงเรียกว่า จะเข้ จะเข้ของชาวบ้านเขมรก็ยังมีลักษณะรูปร่างจระเข้อยู่ นิยมทำด้วยไม้แก่นขนุนชุดเป็นโพรงยาวตลอด มีแผ่นไม้ปิดท้องเบื้องล่างและมีขา 5 ขา

หลังนูน มีสาย 3 สาย ทำด้วยสายเอ็นสองสาย (เดิมใช้สายไหม) อีกสายหนึ่งทำด้วยทองเหลือง แต่ละสายจะมีลูกบิดเฉพาะสาย มีหย่อง (Fret) รับสายการกดให้เปลี่ยนเสียงเรียกว่า นม มีทั้งหมด 11 นมด้วยกัน ใช้เขาควายเป็น (Pick) ดัดเหมือนกีตาร์ จะใช้มีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ปรากฏว่ามิจะเข้ใช้ในกฎมณเฑียรบาลแต่นำเข้ามาในวงเครื่องสายและวงมโหรีในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าเป็นเครื่องดนตรีของชนชาติใด บ้างกล่าวว่า เป็นของ ขอม แต่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงกล่าวว่า จะเข้ แต่เดิมเป็นเครื่องสวดสวดของมอญ อย่างไรก็ตาม มอญเขมร เป็นกลุ่มคนดั้งเดิมที่มีความเจริญทางวัฒนธรรมสูงในภาคพื้นอุษาคเนย์มาก่อน และมีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด



ภาพที่ 4 จะเข้ไทยประดับลวดลาย ผลงานสร้างสรรค์โรงงานสมชัยดนตรีไทย
ข้อมูลภาพโดย มนศักดิ์ มหิงษ์

ประวัติศาสตร์กับศิลปะไทยที่เกี่ยวกับความเป็นชาติถ้าศึกษาในปรากฏการณ์ปัจจุบันมีกลไกที่ต้องอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรีที่เป็นวิชาและกับนักดนตรีที่แสดงความเป็นชุมชน ชุมชนของนักดนตรี โดยมุ่งสร้างความเป็นไทย เพื่อมิให้การอยู่ภายใต้อิทธิพลของศิลปะชาติอื่นๆ เครื่องดนตรี จะเข้ ยุคกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจึงสร้างบทบาทต่อการผสมวงดนตรีไทยในฐานะดนตรีของแผ่นดิน จะเข้จึงมีความหมายใหม่ซึ่งแตกต่างจากศิลปะท้องถิ่น

โลกทัศน์ของนักดนตรีไทยยุคที่มีลักษณะการปกครองแบบ เจ้านาย บ้าน วัด วัง ดำรงอยู่อย่างเป็นแกนสาร การดนตรีมีพื้นที่ชีวิตทางสังคมมาก มีการดำรงตำแหน่งราชการในสังกัดดนตรีไทยโดยพระราชทานให้เกิดราชทินนามสำหรับนักดนตรีชั้น ดนตรีมีสร้างบทบาทสำคัญต่อนักดนตรีผู้มีบารมี และองค์ความรู้เนื้อหาทางดนตรี จึงเกิดกรอบ กฎเกณฑ์ ระเบียบการบรรเลง แบบแผน สำหรับผู้ที่อยู่ในสายตระกูล การปกครองตามเจ้านาย นักดนตรีมีสังกัด เกิดเพลงดนตรีเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ กิจกรรม อย่างมากมาย บรรดาช่างผู้ประดิษฐ์ดนตรี เกิดทิศทางในการดำรงอยู่และการประดิษฐ์ดนตรีเพื่อแสดงฐานะ ยศศักดิ์ ใช้วัสดุมีค่า หายาก นำมาสร้างเป็นส่วนประกอบเพื่อประดับเครื่องดนตรี แสดงความมั่งคั่งต่อผู้ครอบครอง

ยุคสร้างวัฒนธรรมจากการแผ่อิทธิพลอาณานิคมของชาวตะวันตก ในสภาวะทั่วโลกต้องการสันติภาพซึ่งผลกระทบการสงครามมีส่วนให้วัฒนธรรมได้รับผลกระทบ เช่นเดียวกัน การสร้างศิลปะในสภาวะประเทศช่วงอาณานิคม ศิลปวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งที่จะสร้างความเข้มแข็งให้รากฐานประเทศชาติได้และแสดงการฟื้นฟูอย่างมีเอกภาพ เป็นเป้าประสงค์ต่อการจัดตั้งกรมมหรสพ โรงเรียนที่ผลิตศิลปะในฐานะมรดกวัฒนธรรมประเทศ โดยมุ่งให้นักดนตรีไทยมีคุณภาพ และต้องมีการศึกษาให้รู้เท่าทันในบ้านเมือง มีแนวทางให้อยู่ในระบบราชการ

สิริชัยชาญ พักจำรูญ (2539, 83) กล่าวถึงการศึกษาดนตรีมีการปรับเปลี่ยนครั้งสำคัญอีกครั้ง เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงมีพระราชวินิจฉัยว่า “ผู้ที่เรียนศิลปะวิทยาการทางไหน แม้จะสามารถเพียงใด ถ้าขาดการศึกษาด้านความรู้สามัญแล้ว ย่อมเป็นการให้คนอื่นดูหมิ่นเหยียดหยามได้” จึงโปรดให้ตั้งกองโรงเรียนในกรมมหรสพ เพื่อให้มีความรู้สามัญควบคู่กับการเรียนดนตรี พระราชทานนามว่า “โรงเรียนพรานหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์” โดยหมวดวิชาสามัญให้ใช้หลักสูตรของกระทรวงธรรมการ และหมวดศิลปะ

แบ่งเป็น โขน ดนตรีไทย และดนตรีฝรั่งให้ข้าราชการในกรมหรสพที่อาวโสและมีฝีมือทางศิลปะเป็นผู้คิดและวางเนื้อหาเอาเองว่าสมควรจะสอนอะไรบ้าง และไม่บังคับว่าต้องสอนด้วยวิธีใดสุดแล้วแต่ว่าผู้เรียนจะเรียนกับใคร ก็รับวิธีสอนจากครูผู้สอนนั้น และครูก็จะกำหนดเนื้อหาเอาไว้ในใจของครูเอง



ภาพที่ 5 การแสดงจะเข้หมู่ ณ โรงละครแห่งชาติ งาน 100 ปีครูทองดี สุจริตกุล
ภาพโดย มนศักดิ์ มหิณห์

1.3 จะเข้ในยุคโลกาภิวัตน์ การสร้างจะเข้ได้อาศัยความรู้ เทคนิคและเทคโนโลยี วิทยาการสูงขึ้น ประกอบกับนักดนตรีจะเข้ใช้ความเป็นสุนทรีย์สร้างความงาม ประดับตกแต่งจะเข้เพื่อเป็นเครื่องดนตรีส่วนตัว อิทธิพลต่องานดนตรีแนวใหม่ เช่น การผสมวงดนตรีไทยกับดนตรีวัฒนธรรมอื่นๆ รูปแบบของการบรรเลงจะเข้กรรมวิธีการสร้างเสียงพิเศษเกิดขึ้นในสังคมสมัยใหม่ นักดนตรีไทยรุ่นใหม่ที่นิยมจะเข้ในรูปแบบทันสมัย หาเครื่องดนตรีที่มีความต้องการต่อจินตนาการของตน ในยุคที่ได้เรียกว่าโลกาภิวัตน์ จึงเป็นผลกระทบที่สร้างการดำรงอยู่หลายมิติ ทั้งการดำรงอยู่ด้วยภูมิปัญญาช่าง การปรับตัวต่อบริบทของสังคมแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน การปรับตัวต่อนโยบายการเข้าสู่ประเทศในประชาคมอาเซียน ซึ่ง

ล้วนแต่ต้องปรับสังคมวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับการเคลื่อนไหวของศิลปวัฒนธรรมอื่นๆ ด้วยความเข้าใจและไม่ทำลายศิลปวัฒนธรรมของตนเอง

การศึกษาบริบทการปรับตัวของช่าง และทิศทางการเปลี่ยนแปลงของจะเข้กรรมวิธีการใหม่ และพบมาตรฐานใหม่ เป็นสองหลักการแต่ยังอยู่ในหลักการพัฒนากับการอนุรักษ์ทั้งที่รูปแบบโครงสร้างและเสียงที่เป็นคุณลักษณะของจะเข้ และคุณภาพของการประดิษฐ์ของแต่ละช่าง การศึกษาเป็นยุคโลกาภิวัตน์จึงมุ่งอธิบายสิ่งที่เปลี่ยนแปลงของจะเข้ แม้แต่ความเคลื่อนไหวในมิติสังคมวัฒนธรรม พบว่าสิ่งที่ส่งผลต่อกระบวนการทางความคิดของช่างต่อกระบวนการประดิษฐ์จะเข้ มีลักษณะสำคัญคือ

1) คติการสร้างและความคุ้นเคยเดิม อิทธิพลคตินี้กำหนดสัดส่วนและมาตรฐานจากสูตรที่ตกทอดจากรุ่นสู่รุ่น อาศัยจะเข้ต้นแบบในการประดิษฐ์ วัสดุจำพวกไม้ต้องเป็นไปตามที่ตนเองกำหนด มีเอกลักษณ์เฉพาะทาง คุณภาพเป็นการให้จากช่าง และนักดนตรีไทยเลือกซื้อได้ตามสิ่งที่ช่างกำหนดไว้เท่านั้น ลักษณะของการจำหน่ายในท้องตลาดมีอยู่จำกัด การผลิตจะไม่เน้นปัจจัยทางเศรษฐกิจของช่างเพียงฝ่ายเดียว แต่เน้นคุณภาพที่ใส่ใจต่อผลงานในเป็นรายชิ้น

2) คติการสร้างแบบใหม่ ได้รับอิทธิพลจากสถาบันการศึกษา กรมหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกิดขึ้นและดำเนินการมีบทบาทหน้าที่ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย พบว่ามี เงื่อนไขเกี่ยวกับการจัดซื้อ ตามระเบียบครุภัณฑ์ราชการ (Spec) ได้กำหนดเครื่องดนตรีที่แสดงคุณภาพมาตรฐานในการผลิต ลักษณะนี้ก่อให้เกิดการปรับแนวคิดของช่าง จะเข้จึงมีมาตรฐาน (มาตรฐานของหน่วยงาน)

3) อิทธิพลในสังคมโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมสภาวะการไร้พรมแดนได้นำข้อมูล ข่าวสารของจะเข้ที่ปรากฏอยู่ทั้งเก่า ใหม่ เผยแพร่ข้อมูลอย่างทั่วถึงในระบบการสื่อสาร พบว่ามีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเรื่อง จะเข้ ถึงคุณภาพมาตรฐาน คุณลักษณะเฉพาะของจะเข้ที่ครอบครั้ว และการแลกเปลี่ยนข้อมูลถึงคุณสมบัติของช่างตามความนิยม การเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้ได้ส่งผลต่อแนวทาง

การสร้างอัตลักษณ์จะเข้าใหม่ แนวการประดิษฐ์ใหม่ และพบว่านักดนตรีมีความเป็นปัจเจกมากขึ้น โดยที่พยายามสร้างให้จะมีศักยภาพให้ได้ตามความสามารถของนักดนตรี การสร้างด้วยเทคนิคแบบใหม่ ขยายโครงสร้างจะเข้า การเลือกวัสดุทดแทน และการค้นหาสูตรการสร้างแบบอื่น โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันในสังคมออนไลน์ การประยุกต์ ผสมผสานในทันต่อความต้องการทางการตลาด มีระดับการแข่งขันกันในสื่อที่ทันสมัย (Website Internet)

การศึกษาทางสังคมเกี่ยวข้องกับนักดนตรีพบว่า การรวมกันของผู้ที่มีความนิยมต่อจะเข้า มักมีการรวมตัวกันเพื่อความต้องการบรรเลงดนตรีโดยใช้คนที่บรรเลงจะเข้าเป็นกลุ่ม บรรเลงให้พร้อมเพรียงกัน เพลงที่มีลักษณะเฉพาะเครื่องดนตรีจะเข้าที่มีรูปแบบพิเศษตามแต่นักดนตรีจะเข้าต้นแบบ เรียกกันทั่วไปว่า การบรรเลงจะเข้าหมู่ จะเข้าจึงเป็นลักษณะภาพนำเสนอของสื่อกลางทางรสนิยม การแสดงออกของอัตลักษณ์บุคคลด้วยความสามารถพิเศษ กลุ่มบุคคลที่มีความชอบต่อการอนุรักษ์ศิลปะไทย การประดิษฐ์จึงเน้นข้อค้นพบใหม่ด้วยสูตรการสร้าง วัตถุดิบที่หายาก มีมูลค่า สังคมการรวมกลุ่มจะเข้าจึงแสดงทัศนะ การแลกเปลี่ยนเป็นค่านิยมต่อนักดนตรีรุ่นใหม่ การเรียนรู้ระบบอาวุโส สายศิษย์ดนตรี และนักจะเข้าหน้าใหม่ ให้มีพื้นที่ทางสังคม

2. กรรมวิธีและกระบวนการประดิษฐ์จะเข้าในประเทศไทย

กรรมวิธีการประดิษฐ์เพื่อคงความเป็นดนตรีประจำชาติ พบการสร้างจะเข้ามีสองลักษณะ ได้แก่ ทรงใบขนุนและทรงใบมะยม ทรงใบขนุนในปัจจุบันพบมากที่สุดด้วยการค้นคว้าข้อมูลจากจำนวน 7 ช่าง พบหลักการสร้างจะเข้าให้มีคุณลักษณะเสียงที่ดีจะต้องประกอบด้วย คุณภาพของไม้ที่สมบูรณ์ ไม่เอาโครงสร้างไม้ที่เสียมาปรับแต่ง ไม้ขนุน (*Artocapus heterophyllus* Lam วงศ์ MORACEAE) ทั้งขนุนป่า ขนุนบ้าน ไม้ไผ่ด้าย มีการสร้างจะเข้าด้วยไม้ชนิดต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเพื่อให้เห็นลวดลาย

จากไม้ เช่น ไม้พยุง ไม้ตะแบก ไม้มะม่วง ไม้กระท้อน ไม้จำปา ไม้จู้ และพบการประดิษฐ์จะเข้ของช่างในยุคปัจจุบันด้วยการสร้างจากไม้เนื้อแข็งที่พบจากพื้นที่วิจัย อาทิ ไม้มะริด (*Dispyros philippensis* A. DC.) เชื่อว่าไม้ชนิดนี้เป็นไม้เนื้ออ่อนและดีที่สุด ตัดให้มีความหนาตัดส่วนมาตรฐาน คือหนา 13 เซนติเมตร กว้าง 12 เซนติเมตร ความยาว 150 เซนติเมตร และไม้สนตระกูล USA (ไม้ฉำฉา) ถากขึ้นรูปร่างลักษณะให้เป็นจะเข้โดยมีแบบจะเข้ของช่างเองโดยการวางแบบต้องวาดแบบทั้งไม้ท่อนใหญ่ที่ตัดเป็นหน้ากระดานและไม้ฉำฉาให้เป็นลักษณะปิดกันสนิทพอดีสู่กระบวนการขุดด้านในแบบหยาบ ด้วยเครื่องมือแท่น ทำให้เกิดความโปร่งเห็นเป็นแนวเส้นสำหรับเอาเนื้อไม้ออกให้มากที่สุด เริ่มจากขุดตรงส่วนที่เป็นรางใหม่โดยใช้เครื่องมือวัด ที่ต้องกว้างประมาณ 18 เซนติเมตร ลึก 5 เซนติเมตร (สำหรับสร้างร่องสาย) และกลับด้าน ขุดส่วนที่ตรงกันข้าม ลึก 10 เซนติเมตร โดยมีขอบประมาณ 2 เซนติเมตร ใช้สิ่วสกัดให้มีความลึก 10 เซนติเมตรเริ่มจากริมช่วงกระพุ้งเจาะให้มีความตื้น ประมาณ 5 เซนติเมตร ส่วนอื่นๆ สกัดไม้ออกให้มีความหนา 9 เซนติเมตร ต้องระวังส่วนปลาย (ส่วนที่เรียวยาว) ควรเว้นไว้สำหรับสร้างรางใหม่ จากนั้นจึงแต่งทรง สำหรับการสร้างลักษณะโค้งของกระพุ้งตามแบบของช่างตลอดจนการเจาะรางใหม่ให้เห็นเป็นก้อนไม้ปิดตอนปลาย แล้วพลิกกลับมาเจาะกว้างส่วนรางไม้ให้ลึก 5 เซนติเมตร กว้าง 18 เซนติเมตร และลึก 10 เซนติเมตร

แต่งตำแหน่งวางนม (Bar) กำหนดความกว้าง 11 เซนติเมตร ใส่ลวดลายประแจจีน หัวและท้าย กำหนดจุดวางซุ้ม หรือหย่อง และกำหนดจุดการติดตั้งหลักผูกสายตรงส่วนกระพุ้ง การปรับลดขนาดของกระพุ้งให้มีความลาดเอียงด้วยการไสข้าง โดยใช้สัดส่วนของช่างประมาณที่ ความยาวจากหลักผูกสายถึงหย่อง โดยรวม 70.2 เซนติเมตร จากหย่องถึงรางใหม่ 10.3 เซนติเมตร ความยาวของรางใหม่ 15.5 เซนติเมตร การกำหนดสัดส่วนอย่างมีทิศทาง จึงเข้าสู่กระบวนการแกะลายให้ได้รูปทรงสันร่องนม ประแจจีน ใช้สิ่วสกัดขนาด 2-6 หุน ตัดหลักผูกสาย โดยหลักผูกมีความยาว 5 เซนติเมตร ตัดบริเวณกระพุ้ง ใช้ยัดเกาะด้วยตะปูเกลียว (แบบ

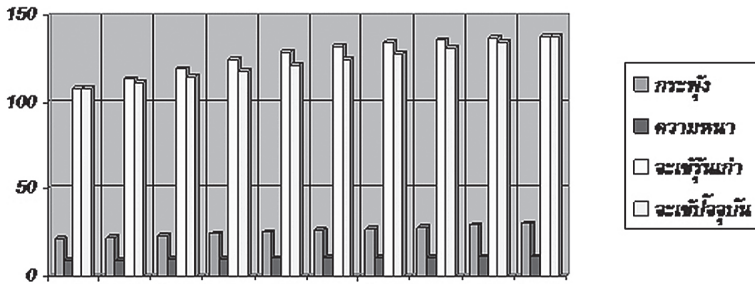
สมัยใหม่) อยู่ด้านใน ให้มีความแข็งแรง สร้างชิ้นงานที่เกี่ยวกับการตัดปิดแผ่นไม้เพื่อสร้างการปิดทอง การปิดแผ่นไม้ต้องให้มีขนาดพอดีกับตัวของจะเข้ เจาะรูระบายเสียง หรือบางช่างจะประดิษฐ์ลวดลายต่างๆ ช่างอาศัยการตีไม้ทาโดยตลอดชอบ หลังจากนั้นจึงวางชิ้นประกอบ เจาะรูใส่ตะปูเกลียวตามตำแหน่ง คือ ส่วนกระพุ้ง 7 ตำแหน่ง ช่วงกลาง 4 ตำแหน่ง ส่วนปลาย 3 ตำแหน่ง ขั้นตอนนี้จะทำกระบวนการเก็บงานให้เรียบสนิทด้วยเครื่องขัดไฟฟ้า

เจาะข้างลำตัวเพื่อสร้างรูลูกบิด กลึงไม้ปลายลูกบิดโดยขนาด ประมาณ 3.5 หุน (ขนาดดอกสว่าน 6 นิ้ว) การเจาะจะสร้าง 2 ตำแหน่ง สำหรับใส่ลูกบิด สายเอก และสายทุ้ม และ 1 ตำแหน่งสำหรับสายลวด อาจมีการสร้างการขัดสีเพื่อให้เกิดความเนียนสม่ำเสมอ เพื่อนำไปสู่การเคลือบสี ทั้งตัวจะเข้ ยกเว้น ส่วนใต้ท้อง เพื่อจุดประสงค์ของความสวยงาม ส่วนเนื้อไม้ที่เกิดตำหนิ สีโทนน้ำตาลเข้ม สีไม้โอ๊ก หรือสีแดงเครื่องประกอบจะเข้โดยใช้ไม้เนื้อแข็ง อาทิ ไม้มะเกลือ ไม้ชิงชัน หรือ ไม้เนื้อขาว (ไม้โมก) โดยนำมาสร้างการตกแต่งต่อจะเข้ตามส่วนต่างๆ ได้แก่ ลูกบิด รางไหม ขา ชุ้ม (หย่อง) นม การสร้างนมของเดิมจะใช้ไม้ไผ่ตอนที่มีความลำปลั่งหนา ในปัจจุบันพบการใช้ไม้โมก กำหนดขนาดที่ความกว้าง 4 นิ้ว ความยาว 10 เซนติเมตร ส่วนบนจะสร้างจากไม้รวกเรียกว่า “สาบ” ติดประดับส่วนบนสุดด้วยการร้อย จะสร้างทั้งหมด 11 นม ลูกบิด จำนวน 3 อัน และเท้า จำนวน 5 อัน หย่อง กว้างประมาณ 6.5-7 เซนติเมตร ความสูง 7 เซนติเมตรเจาะช่องพาดสายภายในชุ้มวัดประมาณจากฐานขึ้นมา 3 เซนติเมตรจำนวน 3 ช่อง เจาะช่องเหมือนกับหน้าต่าง ขนาดกว้าง 3 เซนติเมตร สูง 2 เซนติเมตร การสร้างโต๊ะจะเข้ที่มีความสำคัญต่อการเกิดเสียงกรรมวิธีสร้างจากแผ่นทองเหลืองความหนาที่ใช้ในปัจจุบัน 0.55 มิลลิเมตร นำมาตัดเป็นแผ่นเล็กๆ ความยาว 7 เซนติเมตร กว้าง 5 เซนติเมตรร่างต้นแบบลวดลายต่างๆ ในกระดาดและนำมาทากาวติดกับทองเหลืองเพื่อทำการฉลุลาย ใช้ฆ้อนตีเพื่อเก็บรอยการฉลุ จากนั้นจึงใช้บุ้งกลมเคาะ

ส่วนบนให้เกิดความโค้งให้ได้รูปทรงที่หน้าสูงหลังต่ำ เป่าไฟที่แผ่นชุดแรกโดยใช้
น้ำประสานทองเพื่อเป็นการประสานเนื้อโลหะทองเหลืองและตัดสิ่งที่ไม่ต้องการ
ออก และนำมาขัดเครื่องหินเจียรปรับแต่งให้เรียบ สบมุมและสร้างความมันเงา ใส่
สายจะเข้ที่พัฒนาจากสายไหมมาสู่สายเอ็นโพลิเมอร์ ด้วยขนาดจากสายเอก เบอร์
120 สายหุ้ม เบอร์ 150 และสายลวดทองเหลือง เบอร์ 28 การศึกษาสัดส่วนจะเข้
ไทยพบว่ามัลักษณะสมดุลทางคณิตศาสตร์ดังนี้

กระพุ่ม (เซนติเมตร/นิ้ว)	ความหนา (เซนติเมตร)	ความยาว ลำตัวรุ่นเก่า (เซนติเมตร)	ความยาว ลำตัว ปรับปรุง (เซนติเมตร)
30/11.8	11	138	138
29/11.4	10.9	137	134.7
28/11	10.7	135.9	131.4
27/10	10.5	134.5	128.1
26/10.2	10.3	132.2	124.8
25/9.8	10	128.8	121.5
24/9.4	9.8	124.4	118.2
23/9	9.4	119.2	114.9
22/8.6	9.1	113.5	111.6
21/8.2	8.7	108	108.3

ตารางแสดงผลความสมมาตรของจะเข้ไทย ศึกษาข้อมูลระหว่าง พ.ศ. 2550 - 2557

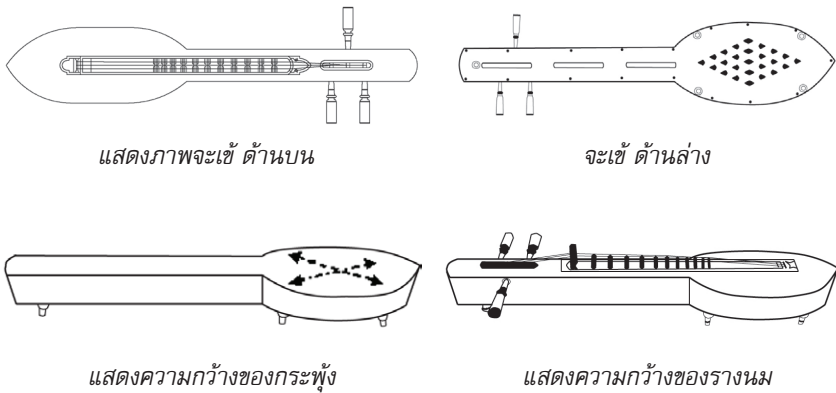


ภาพที่ 6 แผนภูมิเปรียบเทียบสัดส่วนจะเข้เก่าและใหม่

อีกทั้งการให้ความสำคัญกับกรรมวิธีการคัดเลือกโลหะเพื่อสร้างโต๊ะเสียง ตั้งแต่ความหนาบางของแผ่นทองเหลือง และการใช้โต๊ะด้วยแผ่นสแตนเลส ให้คุณสมบัติดังจำ หรือนุ่มนวล การติดตั้งนมที่ต้องยึดถือความถูกต้องของระบบเสียงที่ยึดจากกลุ่มเสียงหลัก (เสียงต้นแบบ) ซึ่งแต่ละช่างส่วนมากจะกำหนดเสียงที่ตนเองได้แบบไว้ใช้หรือเท่ากับ A# (-29) หรือ โด (C) เป็นเสียงตั้งต้น และเน้นการสัมผัสแนกับสายที่พาดผ่านโต๊ะ ซึ่งสามารถกำหนดคุณสมบัติเสียงได้ คุณสมบัติของสายที่ให้สายเอก เบอร์ 120 สายทุ้ม เบอร์ 150 และสายทองเหลือง เบอร์ 28 เป็นคุณสมบัติที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน ที่สำคัญคือคุณลักษณะของผู้บรรเลง การรับฟัง เป็นกลไกอีกลักษณะหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงประสบการณ์ดนตรีที่บ่งชี้ว่า จะเข้ที่มีคุณสมบัติที่ดีต้องเป็นอย่างไร ผู้บรรเลงจะเลือกตามประสบการณ์ความพึงพอใจในเสียงที่ได้ระดับความต้องการ เป็นปัจเจกบุคคลซึ่งไม่สามารถกำหนดได้

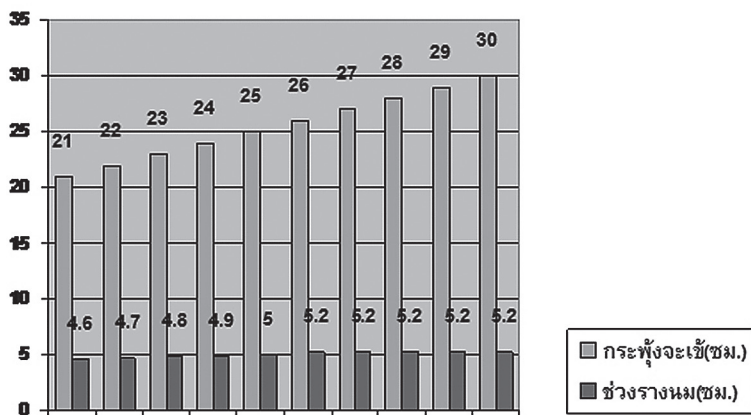
เขาวี ชาวนาเป่า (สัมภาษณ์) ผู้มีประสบการณ์การสร้างเครื่องดนตรีของร้านดุริยบรรณรุ่นเก่าแก่ ได้อธิบายถึง ประสบการณ์ในการสร้างจะเข้ “จะเข้ที่เคยมีความรู้รุ่นเก่าจะมีทรงใบมะยม ส่วนทรงใบขนุนจะพบรุ่นหลัง การใช้ไม้ขนุนถือว่าเป็นไม้ที่คุณสมบัติดีที่สุด เพราะเป็นไม้มวลแข็งแต่เบา การให้เสียงดี ทรงของดุริยบรรณจะมีอยู่ 2 รุ่น โดยมีการปรับตามใจของนักดนตรีไทยที่เข้ามาบอก

ส่วนการคงไว้ซึ่งความประณีตคือสวดลายที่ต้องทำให้เป็นลายไทยอยู่ใต้ทอง และเป็นเอกลักษณ์ของร้านสืบมาจนผมได้ออกจากดุริยบรรณและมาผลิตซอต่าง ๆ เป็นหลัก” ดังนั้น จะเข้ของไทยมีขนาดความยาวและกว้างด้วยปัจจัยที่สำคัญ คือ วัสดุที่ได้ขนาดตามที่ต้องการ การนำไปใช้การบรรเลงของนักดีจะเข้ ลักษณะของวงที่บรรเลง จากการวิจัยข้อมูลจะเข้รุ่นเก่า จะพบสัดส่วนที่มีขนาดความกว้างยาวไม่มาก อยู่ที่ประมาณ 130 - 132 เซนติเมตร จากการศึกษาของ William P. Malm (1976) : Music Culture of The Pacific, The Near East, and Asia. และบันทึกสัดส่วนโดย Davit Morton (1960) : The Department of Fine Arts.



ภาพที่ 7 ภาพลักษณะจะเข้ไทย

สัดส่วนที่เกิดจากจะเข้ในครั้งเก่าแสดงการสืบทอดคติการสร้างสืบทอดต่อเนื่องต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2558) พบว่า สัดส่วนจะเข้มีความหลายหลายมากขึ้นประกอบด้วย 10 ขนาด คือ ขนาดจากความกว้างที่ 21 ถึง 30 ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ถึงความนิยมและการดำรงอยู่ของดนตรี ขนาดการสร้างใหญ่ขึ้นหรือทำให้มีขนาดเล็กลงเป็นไปตามกลไกของความต้องการ แต่สิ่งที่คงที่ไม่สามารถจะเปลี่ยนได้คือลักษณะของการวางฐานการติดตั้งนม โดยจะแสดงเป็นข้อมูลดังนี้



ภาพที่ 8 แผนภูมิแสดงสมมาตรระหว่างความกว้างกระพุ้งและความกว้างรางนม

การศึกษาความสัมพันธ์ของจะเข้จากขนาดที่เล็กสุดที่ 21 เซนติเมตร และขนาดใหญ่สุด 30 เซนติเมตร จะมีค่าสมมาตรของช่วงจะเข้ ที่ 5.2 เซนติเมตร ซึ่งแสดงความงามและสัดส่วนที่พอเหมาะสำหรับขนาดที่เกิดขึ้นแสดงค่ามาตรฐานที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญา ลักษณะของขนาดนิยมในจะเข้จะพบสูงสุดอยู่ที่ขนาด 26-28 เซนติเมตร ซึ่งแสดงให้เห็นสัดส่วนนิยมโดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากสถาบันดนตรีจะใช้ขนาดจะเข้กลุ่มนี้เป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งขนาดนิยมนี้สามารถสร้างรายได้การจำหน่ายที่ดี สัดส่วนในการสร้างกับวัสดุ (ไม้) อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมสามารถหาได้ทั่วไป ส่วนลำดับที่ 29-30 จะพบรองลงมา ซึ่งเป็นทรงขนาดใหญ่ วัสดุที่สร้างกับขนาดความกว้างของหน้าไม้จะหาได้ยาก ต้องเป็นไม้ที่ลำต้นใหญ่ จึงจะสร้างขนาดจะเข้ที่ใหญ่ได้ การสร้างการตลาดส่วนมากที่พบจะเป็นการสั่งจากดนตรีเพื่อให้สร้างจะเข้ขนาดพิเศษจากทางช่างโดยตรง ขนาดของจะเข้ที่ 26-30 จะมีขนาดความกว้างของช่วงรางนมที่ 5.2 เสมอไป เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจาก

อัตลักษณ์ทางดนตรีทางประวัติศาสตร์ดนตรีช่วง สมัยรัชกาลที่ 2 การสร้างจะเข้าใจในรุ่นแรกเป็นการตั้งคู่เสียงที่เกิดตามความถนัดของผู้บรรเลง ในการศึกษาาระบบเสียงในกลุ่มคู่เสียงธรรมชาติ จะกล่าวถึง การตั้งเสียงด้วยคู่ 5 เปอร์เฟ็คต์ และคู่ 4 เปอร์เฟ็คต์ เพื่อเหมาะกับการบรรเลงเพลงทางพื้น คู่เสียงธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ไท และดนตรีในท้องถิ่นจะพบการใช้คู่เสียงนี้

การบรรเลงจะเข้าใจในปัจจุบันมีกลวิธีการบรรเลง และ สร้าง “ทาง” ที่ขึ้นอยู่กับเอกลักษณ์ของบ้านดนตรี ครูต้นฉบับ และสืบทอดวิธีการบรรเลงสืบทอดกันเป็นระเบียบปฏิบัติเฉพาะตน บางครั้งยึดถือเป็นกรอบการบรรเลง ทั้งการบรรเลงแบบแนวทางจะเข้าใจ และแบบการบรรเลงเดี่ยว ที่ต้องไม่ผิดครู เมื่อยุคสมัยของการดนตรีมีความหลากหลายการเกิดขึ้นใหม่ ๆ ของเพลงเดี่ยวที่สร้างสรรค์เพื่อจะเข้าใจในยุคปัจจุบันเป็นการกำหนดคุณลักษณะเพิ่มเติมให้กรรมวิธีการสร้างจะเข้าใจ ต้องระบุการใช้งานที่เครื่องดนตรีให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ เช่น จะเข้าใจเสียงนุ่มนวล เหมาะกับการนำไปบรรเลงสำหรับรวมวง ให้ลักษณะของเสียงไม่ดังกลบเครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ และจะเข้าใจ เพื่อการอวดฝีมืออาจสร้างให้มีความดังจำ น้ำหนักการกดเบา เน้นเสียงบางประการให้มีคุณสมบัติพิเศษ

กรรมวิธีการสร้างจะเข้าใจ เป็นการสืบทอดที่ผ่านประสบการณ์และการปรับปรุงจากจินตนาการเสียงของช่างให้เป็นอัตลักษณ์จะเข้าใจของไทย ประสบการณ์จากการปฏิบัติ ความชำนาญ จึงค้นพบข้อดีที่เกิดขึ้น นำมาปรับปรุงให้เป็นรูปแบบของตนเอง อีกทั้งยังปรับปรุงคุณภาพของงานไม่ให้เกิดความแปลกใหม่ ไม่ยึดกับแนวคิดการใช้ไม้แบบเก่า ทำให้พบการใช้ไม้แบบใหม่ ๆ ในการประดิษฐ์จะเข้าใจมากมาย สิ่งที่ยังคงรักษาไว้คือความงามทางรูปร่างจะเข้าใจ สัตส่วน และเทคนิคการสร้างเสียงของแต่ละช่างให้มีคุณสมบัติของตนเอง เพื่อให้จะเข้าใจเป็นภาพตัวแทนของวัฒนธรรมไทย มีกรรมวิธีการบรรเลง คุณสมบัติ และแบบฉบับของเครื่องดนตรีที่สร้างให้แตกต่างจาก จุยาม กระปรือ มิจอง ในวัฒนธรรมร่วมดินแดนอุษาคเนย์

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องจะเช้ในบริบทสังคมไทยถูกผนวกความหมายทางดนตรีเข้ากับความเป็นไทย สัมพันธ์กับความหมายเชิงประวัติศาสตร์ต้นกำเนิดของผู้คน ภูมิภาคนี้ ที่อธิบายที่มาของคนไทย เมื่อศึกษาจะเช้โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์พบว่า สมมุติฐานเรื่องเครื่องดนตรีรูปร่างอย่างจะเช้ของไทย มีสมมุติฐานว่าพบลักษณะเครื่องดนตรีแบบจะเช้อยู่ในตอนเหนือของประเทศอินเดีย การแพร่กระจายวัฒนธรรมของจะเช้โดยส่วนหนึ่งมาจากการค้าขายตามเส้นทางสายไหม และการเดินทางเผยแผ่ศาสนา เป็นการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากอินเดียสู่ดินแดนไทย และแสดงถึงวัฒนธรรมทางดนตรีที่มีความใกล้เคียงกัน ในดินแดนที่มีอาณาเขตภูมิประเทศติดต่อกัน

ลักษณะจะเช้ที่เข้าสู่อาณาจักรมอญเรียก จยาม ในประเทศพม่าเรียก มิจอง เข้าสู่สมัยรัฐอาณาจักรอยุธยาเรียก จะเช้ และจะเช้จึงสืบทอดจากรัฐอาณาจักรอยุธยาสู่สมัยประวัติศาสตร์ชาติไทย จะเช้จึงถูกกำหนดเป็นเครื่องดนตรีไทย เพื่อให้ดนตรีชนิดนี้แสดงอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชาติแต่ยังคงนิยมบรรเลงอยู่ในกลุ่มชาวบ้าน จะเช้มีบทบาทสำคัญต่อการบรรเลงในราชสำนักช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จนปรากฏเป็นเครื่องดนตรีไทยอย่างทุกวันนี้

ปัจจุบันนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 (รัชกาลที่ 7) ดนตรีได้ปรับตัวสู่ยุคการสร้างวัฒนธรรมของชาติด้วยระบบราชการ โดยหน่วยงานกรมมหรสพ และเปลี่ยนเป็นกรมศิลปากรโดยลำดับ ศาสตร์เรื่องดนตรีไทยถูกให้มีการศึกษาอย่างแบบแผน เป็นแบบอย่างต่อการถ่ายทอด นักดนตรีมีความรู้และสังกัด จนถึงการถ่ายทอดด้วยระบบการศึกษาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในปัจจุบัน ซึ่งในระบบเดิมยังคงมีการปฏิบัติในสังคม บ้าน วัด วัง หากแต่โครงสร้างวังได้ปรับเป็นสถานที่ถ่ายทอดการศึกษา

จะเข้ดำรงอยู่ได้ภายใต้บริบทของช่างทำจะเข้ ซึ่งมีแนวคิดจากผู้สร้างเครื่องดนตรีกับการดำรงอยู่ของชีวิต จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากช่างทำจะเข้ที่มีชื่อเสียงในประเทศไทย จำนวน 9 คน พบว่าองค์ความรู้ที่ได้เป็นลักษณะของการกระจายจากศูนย์กลาง และการเกี่ยวกลแลกเปลี่ยนกัน ข้อจำกัดของเครื่องมือ และเทคนิคไม่ขึ้นกับการแข่งขันทางการตลาด นักดนตรีผู้นิยมการดีดจะเข้จะเป็นผู้เลือกจะเข้ที่เหมาะสมกับตนเอง ๙ ทั้งการตามหาช่างที่มีความสามารถในการสร้างจะเข้ที่มีลักษณะเฉพาะตรงตามความต้องการ การเลียนแบบจะเข้ของเจ้านายรุ่นเก่า อาศัยการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศจากสังคมนักดีดจะเข้บนฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ ทำให้จะเข้เปลี่ยนแปลงไปหลายกลไกและมิติ เป็นความแตกต่างที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ บริบทการศึกษาดนตรีจะเข้ มีการถ่ายทอดด้วยการจัดลำดับชั้นของเพลงตามความง่ายไปหายาก การสอนที่ถ่ายทอดโดยผ่านมหาวิทยาลัยที่เปิดการสอนดนตรีไทย หลักสูตรต่างๆ ได้ผลิตองค์ความรู้เกี่ยวกับจะเข้ องค์ประกอบที่ควรรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรี องค์ความรู้เหล่านี้ได้ผ่านนักดนตรีด้วยระบบการศึกษาและถ่ายทอดคุณลักษณะที่ดี เทคโนโลยีการผลิตสู่ช่างทำจะเข้ จะเข้ไทยจึงมีระดับการผลิตที่ตรงกับความต้องการ สดส่วนและโครงสร้างใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัยสร้างให้จะเข้มีมาตรฐาน ผลิตได้ทันต่อความต้องการตลาด

จะเข้อาจเป็นตัววัดความสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าไม้ได้อีกทางหนึ่ง โดยพบว่าไม้ที่ใช้สร้างและจำหน่ายอยู่ปัจจุบันเป็นไม้ที่เกิดจากการตัดทิ้งไว้ไม่น้อยกว่า 5-8 ปีที่ผ่านมา ส่วนไม้ที่พบในปัจจุบันมีขนาดไม่ใหญ่มาก ซึ่งจะเป็นจะเข้ขนาดเล็ก แต่การสร้างยังคงใช้คติและสัดส่วนดั้งเดิม

จะเข้กับกรรมวิธีการประดิษฐ์เพื่อคงความเป็นดนตรีประจำชาติ จะเข้ทรงใบขนุนพบมากที่สุดในปัจจุบัน ช่างทำจะเข้ปรับปรุงคุณสมบัติจะเข้ให้คล้ายคลึงกันและมีเทคนิคการให้เสียงจะเข้ที่ฟังประสมค์แตกต่างกันไป ตามวิธีการของตนเอง จะเข้

ที่มีคุณลักษณะเสียงที่ดีจะต้องประกอบด้วย คุณภาพของไม้ที่สมบูรณ์ สัดส่วนที่สมมาตรในรูปทรง การชุดจะช่วยให้เสียงดัง คำนี้ถึงส่วนกระพุ้ง และการกำหนดขนาดของกระพุ้ง ตั้งแต่ขนาด 11 นิ้ว จนถึง 13 นิ้ว จะให้คุณสมบัติของเสียงที่ตั้งกว้าง และทุ้ม ตามสัดส่วนขนาดจะเข้า และคุณสมบัติของโต๊ะจะเข้าที่หน้าสูงหลังต่ำ ตรงกลางมีความโค้งตัวขึ้นเล็กน้อย โดยมีสูตรเฉพาะของแต่ละช่าง โดยสร้างจากทองเหลือง หรือแผ่นสแตนเลส ให้คุณสมบัติเสียงแตกต่างกัน คุณสมบัติที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันคือ ขนาดที่ 26-28 เซนติเมตร สิ่งสำคัญคือคุณลักษณะของผู้บรรเลง การรับฟัง เป็นกลไกอีกลักษณะหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงประสบการณ์ดนตรีที่บ่งชี้ว่า จะเข้าที่มีคุณสมบัติที่ดีต้องเป็นอย่างไร ผู้บรรเลงจะเลือกตามประสบการณ์ความพึงพอใจในเสียงที่ได้ระดับความต้องการ เป็นปัจเจกบุคคลซึ่งไม่สามารถกำหนดได้

อภิปรายผล

ผลการศึกษา จะอยู่ในบริบทสังคมไทย มีข้อค้นพบทางประวัติศาสตร์ที่สอดคล้องกับข้อมูลของ มนตรี ตราโมท (2527) ที่กล่าวถึงจะเข้าเข้าสู่สังคมสมัยอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา โดยอ้างอิงจากเอกสารหลักฐานการบันทึกในสมัยอยุธยา (พ.ศ.1893-2310) ได้แก่ กฎมณเฑียรบาล ซึ่งตราไว้โดยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ.1991-2031) ว่าในรัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถหรือก่อนนั้นมีผู้เล่นดนตรีจำพวกขลุ่ยอยู่เป็นอันมาก ความสนุกเพลิดเพลินทำให้เล่นกันเกินขอบเขตเข้าไปในเขตพระราชฐานจึงมีการบัญญัติกำหนดโทษไว้ในกฎมณเฑียรบาล ตอนที่ 20 ความสำคัญจากข้อมูลดังกล่าวนี้ จึงเป็นการอ้างอิงถึงประวัติความเป็นมาของจะเข้าในทางการศึกษาเกี่ยวกับประวัติดนตรีไทยเพียงหลักฐานเดียว ร่วมกับผลการวิจัยครั้งนี้ได้พบหลักการสำคัญที่บ่งชี้เรื่องเครื่องดนตรีในอินเดียซึ่งมีลักษณะคล้ายจะเข้า โดยอิทธิพลนี้ส่งผลถึงเครื่องดนตรีจะเข้า (จายาม ของ

มอญ) ในอดีตที่มีภาพลักษณ์เป็นจระเข้ดังในปัจจุบันเพื่อให้เกิดข้อมูลทางวิชาการใหม่ที่อธิบายด้วยหลักการประวัติศาสตร์ศาสนาและกลุ่มคน

ข้อค้นพบของ มนตรี ตราโมท ที่กล่าวถึงจะชักนำมาอภิปรายผลการวิจัยเพลงระบำโบราณคดี ของ ลักษณะวดี จตุรภัทร์ (2544) ที่พบว่า การสร้างสรรค์ระบำโบราณคดีได้นำเอา จะเข้ ซึ่งมีบทบาทโดยมีนัยทางประวัติศาสตร์ยุคทวารวดี เพราะมีการเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของชนมอญในปัจจุบัน ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกันโดยนำทฤษฎีการแพร่กระจายวัฒนธรรม ของ Edward Sapir และ Franz Boas ที่พบว่าวัฒนธรรมจะกระจายจากศูนย์กลางสู่วัฒนธรรมของมนุษย์ที่มีการติดต่อเชื่อมโยงกัน โดยการติดต่อของผู้คนในดินแดนเอเชียอาคเนย์ ผ่านการค้าที่ปรากฏหลักฐานมาช้านาน ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางนาฏศิลป์ดนตรีในสังคมชาวสยาม สอดคล้องกับที่ พูนพิศ อมาตยกุล (2535) ได้ศึกษาไว้ถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างวัฒนธรรมดนตรีและนาฏศิลป์สังคมชาวสยาม วิวัฒนาการจะเข้จากมอญจึงส่งอิทธิพลสู่จะเข้ของไทย

ส่วนผลการศึกษากรรมวิธีและกระบวนการประดิษฐ์จะเข้ในประเทศไทย จากการเก็บข้อมูลทางภูมิปัญญาของช่างทำจะเข้ทั้ง 9 คน พบว่าการสร้างจะเข้มีวิวัฒนาการมาโดยลำดับ โดยมีความต้องการของนักดีดจะเข้เป็นตัวปรับเปลี่ยนกรรมวิธี เพื่อให้ได้จะเข้ที่มีคุณลักษณะตามความพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการให้ความสำคัญต่อไม้ทำจะเข้ยังคลาดเคลื่อนไม่สอดคล้องกับหลักวิชาการ ตามคติการสร้างกล่าวถึงไม้สร้างจะเข้ว่า ไม้ขนุนเป็นไม้เนื้ออ่อน เมื่อชุดแต่งเป็นจะเข้จะให้เสียงคุณภาพดี ในขณะที่หลักการศึกษาไม้เนื้ออ่อนกับไม้ขนุนเมื่ออธิบายตามหลักการพฤกษศาสตร์ว่า ไม้เนื้ออ่อน (Softwoods) มีลักษณะเนื้อไม้ไม่มีรู ได้แก่ พวกไม้สน ดังนั้นการอธิบายไม้ขนุนตามความเข้าใจของช่าง เป็นการอธิบายด้วยความรู้สึกว่าเป็นไม้มวลเบาเป็นประสบการณ์สัมผัส และการใช้ภูมิปัญญา

การศึกษาสัดส่วนที่สำคัญในการสร้างจะเข้า ตามความเชื่อเรื่องไมตรี สวย คุณสมบัติ เสียได้คุณภาพพบว่า เสียงที่ดีของจะเข้าเกิดจากปัจจัยสำคัญหลายประการ ทั้งสัดส่วนที่สมมาตร โต๊ะ สาย หุ่นจะเข้า การติดนมเสียงการตั้งติด และศักยภาพ การรับรู้ของผู้ติดเอง เป็นผลการศึกษาที่สำคัญต่อการอธิบายเรื่องคุณภาพดีของ จะเข้า หากแต่จะเข้าสวยงาม ปรับแต่งให้แปลกตาเหมือนในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ เป็นลักษณะของการอวดเครื่องดนตรี ฐานะ และความสามารถในการสร้างจะเข้า ให้มีคุณลักษณะเฉพาะของตนเองเท่านั้น

บริบทต่อการศึกษาจะเข้ากับการดำรงอยู่ในสังคม พบว่าจะเข้าแสดงพัฒนาการ แบบโครงสร้าง โดยมีบ้าน วัด วัง เป็นโครงสร้างทางวัฒนธรรมดนตรีที่เชื่อมโยง นักดนตรีสู่ราชสำนักโดยผ่านเวทีและศูนย์กลางชุมชนคือ วัด ซึ่งเป็นโครงสร้างที่ สอดคล้องกับคำว่า บ้าน วัด โรงเรียน หรือ “บวร” อีกทั้งมี “องค์อุปถัมภ์” สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระองค์เอาใจใส่ในศิลปะ ดนตรีอย่างมั่นคง สร้างพื้นที่ต่อวัฒนธรรมของชาติให้เจริญด้วยศิลปวัฒนธรรม ทุกแขนง การดำรงอยู่ของนักบรรเลงหรือนิยมเครื่องดนตรีจะเข้าสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์ (2550) ที่มีแนวคิดเรื่อง ชุมชนแห่งอารมณ์ (Emotional Community) ในบริบทการเปลี่ยนผ่านของสังคมปัจจุบัน ความเป็น ชุมชนให้ความสำคัญกับความรู้สึกด้านสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Sensibility) มากกว่าการสร้างรหัสหมายเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Code) โดยปกติเราพบ ชุมชนในลักษณะนี้ได้ในพื้นที่ต่าง ๆ โดยไม่ยึดติดกับพื้นที่ตามแนวคิดชุมชน แบบเดิม ชุมชนในลักษณะนี้เป็นชุมชนที่สิ้นไหลขึ้นกับโอกาส กระจัดกระจาย และสามารถเกิดขึ้นจากชีวิตประจำวัน เครือข่ายมิตรภาพที่ไม่เป็นทางการ

แนวคิดเรื่องชุมชนแห่งอารมณ์สามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ของคนที่นิยมการ บรรเลงจะเข้าได้ เพราะค่านิยมการบรรเลงเกิดขึ้นกับผู้ให้ความสนใจต่อดนตรี

มีประสบการณ์ตรงหรือทางอ้อม ทั้งการชอบฟัง หรือการรวมกลุ่มเพื่อเป้าหมายเดียวกัน โดยประเด็นการรวมกลุ่มเพื่อบรรเลงจะเข้ในสังคมปัจจุบัน พบการบรรเลงจะเข้หมู่อยู่บ่อยครั้ง ในแต่ละครั้งเป็นการแสดงความร่วมมือของลูกศิษย์ ต่อครูจะเข้ต้นแบบ กิจกรรมแต่ละครั้งจะเปิดโอกาสให้นักดนตรีได้พบกัน เกิดพื้นที่การสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลจากผู้มีความรู้ ความสามารถเรื่องจะเข้ กิจกรรมที่แสดงออกและอธิบายด้วยทฤษฎีชุมชนแห่งอารมณ์จะทำให้เกิดบทเรียนลักษณะชุมชนประเภทหนึ่งที่มีค่านิยมเดียวกัน เป็นผลการศึกษาบริบททางสังคมเพื่อให้เห็นการดำรงอยู่ของจะเข้ คนดีจะเข้ ช่างทำจะเข้ การศึกษาดนตรี วัฒนธรรม เพื่อสร้างบทบาทต่อคุณค่าของดนตรีประจำชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษากระบวนการสร้างเครื่องดนตรีประเภทอื่นๆ ควรสืบหาโครงสร้างสัมพันธ์ต่างๆ เพื่ออธิบายถึงการดำรงอยู่ในปัจจุบัน
2. ควรเก็บภูมิปัญญาการสร้างเครื่องดนตรีไทยชนิดต่างๆ ไว้ให้เป็นตำราหรืองานวิจัย เพราะปัจจุบันเอกสารและความรู้เชิงกระบวนการสร้างมีไม่มาก
3. ควรศึกษาอิทธิพลดนตรีจากภายนอกวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างดนตรีไทย
4. สถานภาพดนตรีไทยกับเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมควรศึกษาและทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง เพราะพบการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

บรรณานุกรม

- เขาวี ชาวนาเป่า. 2556, 20 กรกฎาคม. สัมภาษณ์โดย มนศักดิ์ มหิงษ์ ที่บ้านพัก เลขที่ 23/1 หมู่ที่ 6 ต.ท่าตลาด อ.สามพราน จ.นครปฐม.
- จ้อน ไทริมาน และ ศุภพล ไทริมาน. 2557, 18 มีนาคม. สัมภาษณ์โดย มนศักดิ์ มหิงษ์ ที่บ้านเลขที่ 2/8 หมู่ที่ 12 ถ.ปู่เจ้าสมิงพราย ต.บางพลีใหญ่ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ.
- ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์. 2550. รหัสชุมชน (The Community Code) พื้นที่ อัตลักษณ์ ภาพแทนความจริงและหลังสมัยใหม่. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พูนพิศ อมาตยกุล. 2535. ดนตรีและนาฏศิลป์กับเศรษฐกิจและสังคมสยาม. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.
- มนตรี ตราโมท. 2527. โสมส่องแสง: ชีวิตดนตรีไทยของ มนตรี ตราโมท. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ลักษณะาวดี จตุรภัทร์. 2544. งานสร้างสรรค์เพลงระบำชุดโบราณคดีของครูมนตรี ตราโมท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2555. “งู นาค จะเข้ บนเครื่องดนตรีอีสานเหนือ.” สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์. ฉบับที่ 24 กุมภาพันธ์ - 1 มีนาคม 2555. สืบค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.sujitwongthes.com>
- สิริชัยชาญ พักจำรูญ. 2539. วิวัฒนาการและอนาคตภาพของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาสารัตถศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. 2542. *คำถามแห่งยุคสมัยประวัติศาสตร์เมืองสมัยใหม่*.
เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Malm, William P. 1976. *Music Cultures of the Pacific, the Near East, and Asia*. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall.

Morton, David. 1976. *The Traditional Music of Thailand*. Berkeley: University of California Press.
